

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 128 0 P 012407 16 Rev
Sarajevo, 14.1.2020. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Radenka Blagojevića, kao predsjednika vijeća, Fatime Imamović i Suada Kurtovića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: 1. M.Z. iz J., Ulica ... i 2. E.Š. iz S., Ulica ..., koje zastupa punomoćnik Hajrudin Pokvić, advokat iz Bugojna, Polje VIII bb, protiv tuženog E.Š.1 iz J., Ulica ..., koga zastupa punomoćnica Esma Husejnbegović, advokat iz Bugojna, Ciglana III bb, radi utvrđenja, v.s. po tužbi i po protivtužbi 10.001,00 KM, odlučujući o reviziji tuženog protiv presude Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 128 0 P 012407 16 Gž od 10.5.2016. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 14.1.2020. godine, donio je sljedeću:

P R E S U D U

Revizija protiv odluke o tužbenom i primarnom protivtužbenom zahtjevu se odbija, a protiv odluke o eventualnom protivtužbenom zahtjevu se odbacuje.

Odbija se zahtjev tuženog za naknadu troškova parničnog postupka nastalim u povodu revizije.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Jajcu broj 128 0 P 012407 14 P od 5.6.2015. godine odlučeno je:

„I Usvaja se tužbeni zahtjev tužitelja kojim je predloženo da se utvrdi da je ugovorom o poklonu stana sastavljenog kod notara T.Z. dana 29.10.2012.godine, pod brojem OPU-IP 229/2012 zaključenog između B.Š. rođ.P. kći A. iz J. kao darovatelja i tuženog E.Š.1 sin J. iz J. ul. ..., kao darovanog, povrijeđen nužni nasljedni dio tužitelja M.Z. rođ.Š. kći J. iz J. ul. ... i Š.E. sina J. iz S., ul. ..., koji su djeca ostaviteljice B.Š., u zaostavštini koju čini stan u A I popisnom listu u površini od 60 m², sa podrumom upisan u podul.564 KO ..., pa tužiteljima pripada nužni dio od po 1/8 dijela u toj zaostavštini.

II Odbija se protivtužbeni i eventualni protivtužbeni zahtjev tuženika u cijelosti.

III Prima se na znanje povlačenje tužbe i protivtužbe u odnosu na Š.B..

IV Prima se na znanje povlačenje prijedloga za određivanje mjere osiuranja.

V Tuženi je dužan tužiteljima naknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.320,00 KM u roku od 30 dana pod prijetnjom izvršenja“.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Novom Travniku broj 128 0 P 012407 16 Gž od 10.5.2016. godine žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Protiv drugostepene presude reviziju je blagovremeno izjavio tuženi zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji i drugostepena presuda preinači (ne navodeći na koji način) uz naknadu troškova za sastav revizije u iznosu od 830,00 KM.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga navedenih u reviziji i po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 241. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP-a), koji se u ovom predmetu primjenjuje na osnovu člana 106. stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku², ovaj sud je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Revizija protiv odluke o tužbenom i primarnom protivtužbenom zahtjevu nije osnovana, dok je nedopuštena protiv odluke o eventualnom protivtužbenom zahtjevu.

Nije ostvaren revizijski razlog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP-a u vezi sa članovima 8., 191., 231. i 366. ZPP-a.

Suprotno tvrdnji tuženog, pobijana presuda sadrži pravilno sačinjeno obrazloženje prema odredbi iz člana 191. stav 4. ZPP-a, s jasnim razlozima o svim žalbenim navodima koji su od odlučnog značaja, a kako je istom drugostepeni sud odgovorio na sve žalbene navode relevantne za odluku o predmetu spora, nije ostvarena povreda odredbe iz člana 231. ZPP-a.

Iako tuženi u reviziji tvrdi da o odlučnim činjenicama postoji protivrječnost onoga što se u razlozima presude navodi sa sadržajem dokaza izvedenih tokom postupka, ovakvim revizijskim navodima se sadržajno dovode u pitanje činjenična utvrđenja nižestepeni sudova u odnosu na okolnosti koje su prethodile zaključivanju spornog ugovora o poklonu, pravoj volji ugovornih strana i radnjama koje su uslijedile nakon zaključenja spornog ugovora. Iz navedenog slijedi da se radi o revizijskim prigovorima činjenične prirode kojima tuženi iznosi svoje stavove o ocjeni provedenih dokaza, koja je različita od ocjene na kojoj je osporena presuda zasnovana. Kako se drugostepena presuda ne može pobijati pozivom na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje (član 242. stav 2. ZPP-a), te navode ne može razmatrati revizijski sud.

Drugostepeni sud je ocijenio svaki odlučan provedeni dokaz posebno, kao i sve dokaze zajedno u smislu odredbe člana 8. ZPP-a, pa nije počinjena ni povreda odredaba parničnog postupka iz člana 8. ZPP-a, na koju se opisno ukazuje revizijom.

Tuženi u okviru ovog revizijskog razloga osporava pravno shvatanje drugostepenog suda u primjeni materijalnog prava. Međutim, pogrešan pravni pristup sam po sebi, ako

¹ Službene novine FBiH br. 53/03, 73/05 i 19/06

² Službene novine FBiH br. 98/15

bi i postojao, ne znači ujedno i postojanje povrede odredaba parničnog postupka iz člana 8. ZPP-a, ako je presudu moguće ispitati i ukoliko postoji pogrešan pravni pristup.

Nije učinjena ni povreda odredbe iz člana 366. ZPP-a, na koju se tuženi pozvao u okviru pravnog pitanja da li su svi tužitelji, među kojima i tužiteljica koja je tokom postupka povukla tužbu, nužni suparničari u sporu koji se u odnosu na njih, kao zakonske nasljednika prednika, imao riješiti na jednak način prema svakom od zakonskih nasljednika. Tuženi smatra da je povlačenjem tužbe jednog od zakonskih nasljednika i usvajanjem tužbenog zahtjeva prema drugim zakonskim nasljednicima drugostepeni sud počinio navedenu povredu postupka, te da je bilo jedino moguće u odnosu na sve zakonske nasljednike riješiti spor.

O jedinstvenom suparničarstvu kao zakonskoj, procesno-pravnoj kategoriji iz člana 366. ZPP-a radi se onda kada se prema zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa spor može riješiti samo na jednak način prema svim suparničarima.

Kod ocjene o tome jesu li zakonski nasljednici ostavitelja jedinstveni suparničari, ovisi o sadržaju tužbenog zahtjeva o kojem se raspravlja u postupku. U sporu kao što je ovaj, a gdje tužbenim zahtjevom tužitelji (dvoje od četiri zakonska nasljednika) traže od tuženog (trećeg zakonskog nasljednika), te kada je četvrti zakonski nasljednik povukao tužbu, ostvarenje prava na nužni nasljedni dio, tužitelji nemaju položaj jedinstvenih već običnih suparničara gdje su isti slobodni u svojim radnjama i parnične radnje jednih ne utiču na prava i obaveze drugih suparničara, tako da jedan od tužitelja može povući tužbu i sud donijeti presudu u odnosu na ostale tužitelje, a da povlačenje tužbe nema nikakvog uticaja na položaj niti ostalih tužitelja, niti tuženog jer je pravo svakog od zakonskih nasljednika da odluči hoće li potraživati i ostvarivati pravo na nužni dio.

Tužitelji zahtjevom iz tužbe traže utvrđenje da im je ugovorom o poklonu između njihove majke - ostaviteljice i tuženog, njihovog brata, povrijeđen nužni dio.

Sudovi su utvrdili da su parnične stranke djeca umrle B.Š., pa da su njezini zakonski nasljednici. Takođe su utvrdili da je umrla B.Š. ugovorom o poklonu od 29.10.2012. godine poklonila tuženom dvosoban stan površine 60 m², upisan u podulošku broj 564 k.o. ..., na osnovu kojeg je tuženi upisan kao vlasnik predmetnog stana u zemljišnim knjigama, da su sva djeca tokom života brinula o majci, finansijski je pomagala, da je u zadnjoj godini života živjela u svom stanu u J. sa tuženim, koji se takođe brinuo o njoj i pomagao joj, da je tuženi za života majke adaptirao stan uloživši 6.500,00 KM, da je finansirao troškove sahrane i podizanje nadgrobnog spomenika za majku, da je u tom stanu nastavio živjeti poslije smrti majke, da je prava volja njegove majke kao poklonodavca i njega kao poklonoprimca bila da zakluče ugovor o poklonu predmetnog stana.

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi smatraju da je u pogledu nekretnine koju je ostaviteljica poklonila tuženom povrijeđen nužni dio tužitelja, pa su za to ocijenili osnovanim tužbeni zahtjev u odnosu na tu nekretninu, te da im pripada nužni dio od po 1/8 dijela u istoj. S tim u vezi ocijenili su neosnovanim protivtužbeni zahtjev da je predmetni ugovor o poklonu ništav i da je tokom trajanja „konvertovao“ u ugovor o doživotnom izdržavanju.

Ovakva odluka drugostepenog suda je, i po ocjeni ovog suda, pravilna i zakonita.

Polazeći od utvrđenja da su parnične stranke kao djeca ostaviteljice njezini nužni nasljednici po članu 28. Zakona o nasljeđivanju³, to im po članu 29. stav 1. i 2. istog zakona pripada pravo na nužni dio u imovini kojom ostavilac ne može raspolagati, a koji iznosi ½ dijela koji bi im pripao po zakonskom redu nasljeđivanja, shodno odredbi člana 10. stav 2. Zakona o nasljeđivanju.

Pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo i kada su odbili protivtužbeni zahtjev za utvrđenje da je predmetni ugovor o poklonu ništav i da je tokom njegovog izvršavanja prerastao u ugovor o doživotnom izdržavanju.

Naime, neosnovano tuženi prigovara da predmetni ugovor o poklonu prikriva ugovor o doživotnom izdržavanju, te da je izdržavanje majke bila prava volja stranaka. Predmetni ugovor o poklonu nije prividan pravni posao sa učinkom apsolutne ništavosti – član 66. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima⁴ (dalje: ZOO). Naime, simulirani (fiktivni) pravni posao postoji ako je izjava volje u saglasnosti sa drugom ugovornom stranom data samo prividno. Takav posao je zaključen samo da se stvori privid, kao da je zaključen, bez namjere stranaka da proizvede pravno dejstvo.

U konkretnom slučaju drugostepeni sud je utvrdio da je volja stranaka bila da se u odnosu na sporni stan zaključi ugovor o poklonu kakav su stranke i zaključile. To ne proizilazi samo iz vrlo jasnog i nedvosmislenog sadržaja tog ugovora koji se tiče njegovih bitnih sastojaka, već i činjenice njegovog izvršavanja.

Zbog toga, utvrđenje da je prava volja stranaka bila upravo onakva kakvu su izrazile u pismenom ugovoru o poklonu, otklanja prigovor tuženog o prividnosti tog pravnog posla, pa je s tim u vezi potpuno irelevantno što je ovaj ugovor, kako navodi tuženi, zaključen isključivo iz finansijskih razloga, odnosno što je zaključenje takvog ugovora bilo ekonomski isplativije. Obaveza tuženog da doživotno izdržava majku ne proizilazi iz spornog ugovora o poklonu. Za nastanak takve obaveze nije dovoljno da bi ona bila logična, kako neosnovano smatra revident, zbog toga što je živio sa majkom, pomagao joj i podmirio troškove oko njene sahrane, kod utvrđenja da su i ostala djeca ostaviteljice joj za života pomagala. Prema odredbi iz člana 99. stav 1. ZOO odredbe ugovora primjenjuju se onako kako glase, a tek u tumačenju spornih odredbi treba istražiti zajedničku namjeru ugovornih strana i tako ih razumjeti kako odgovara načelima obligacionog prava (član 99. stav 2. ZOO).

Kad ne postoji saglasnost ugovornih strana o obavezi tuženog da doživotno izdržava majku, a takva obaveza ne proizilazi ni iz ugovora o poklonu, niti ostalih okolnosti, tada ne postoje sporne odredbe u smislu člana 99. ZOO, već nedokazane jednostrane tvrdnje tuženog da su majka i on htjeli zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju.

Kako se nisu ostvarili razlozi zbog kojih je revizija izjavljena, a niti je učinjena povreda odredaba parničnog postupka na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, to je revizija,

³ Službeni list SRBiH broj 7/80 i 15/80

⁴ Službeni list RBiH broj 2/92, 13/93 i 13/94, Službene novine FBiH broj 29/03 i 42/11

na osnovu odredbe iz člana 248. ZPP-a, odbijena kao neosnovana u pogledu odluke o tužbenom i primarnom protivtužbenom zahtjevu.

Odredbom člana 237. stav 2. ZPP-a propisano je da revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi iznos od 10.000,00 KM, s tim da se kao vrijednost predmeta spora uzima u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva – član 316. stav 2. ZPP-a.

U protivtužbenom zahtjevu od 19.11.2014. godine tuženi je kao vrijednost predmeta spora označio iznos od 10.001,00 KM, s tim što je postavio primarni protivtužbeni zahtjev koji se odnosi na utvrđenje ništavosti predmetnog ugovora o poklonu, te na osnovu člana 55. stav 4. ZPP-a postavio eventualni tužbeni zahtjev na isplatu iznosa od 6.500,00 KM na ime izvršenih ulaganja u stan, koji da se usvoji ukoliko sud primarni zahtjev ocijeni kao neosnovan.

Pri eventualnoj kumulaciji tužbenih zahtjeva, o čemu je riječ u ovoj pravnoj stvari, za dozvoljenost revizije je mjerodavna vrijednost predmeta spora svakog pojedinog zahtjeva. Vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude u odnosu na te zahtjeve se ne zbija jer tuženi ne traži da se prihvate oba tužbena zahtjeva koji su kumulirani.

Vrijednost pobijanog dijela drugostepene presude u odnosu na eventualni protivtužbeni zahtjev predstavlja novčani iznos od 6.500,00 KM, pa ne prelazi imovinski cenzus iz odredbe člana 237. stav 2. ZPP-a za dozvoljenost revizije.

Sagledavajući izuzetnu dopustivost revizije u smislu odredbe člana 237. stav 3. ZPP-a, ovaj sud je ocijenio da odlučivanje o predmetnoj reviziji u tom dijelu ne bi imalo uticaja na usvajanje određenog pravnog shvatanja koje je od značaja za jedinstvenu pravilnu primjenu prava u drugim slučajevima, pa revizija protiv tog dijela odluke ni po tom kriteriju nije dopuštena.

Zbog izloženog, primjenom odredbe iz člana 247. ZPP-a revizija je u pogledu odluke o eventualnom protivtužbenom zahtjevu odbačena kao nedopuštena.

Na osnovu člana 397. stav 1. u vezi sa članom 386. stav 1. ZPP-a odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava revizije u iznosu od 830,00 KM jer nije uspio u revizijskom postupku.

Predsjednik vijeća
Radenko Blagojević, s.r.